

NTFR 2015/2714 Hof legt onjuiste toetsingsmaatstaf aan bij schending verdedigingsbeginsel

Hoge Raad 09 oktober 2015, nr.13/01275

Belastingjaar/tijdvak	2006	☒ Brondocument
Wetsartikelen	CDW-art. 221	
Auteur	mr. M.H.W.N. Lammers	
BNB	2015/227	
ECLI	ECLI:NL:HR:2015:2989	

Samenvatting

Belanghebbende heeft utb's gekregen. Zij is niet voorafgaand aan de vaststelling en de uitreiking hiervan 'gehoord' door de inspecteur. Volgens Hof Amsterdam (4 februari 2014, nr. 11/00597, NTFR 2013/770) leidt deze schending echter niet tot vernietiging van de utb's, aangezien belanghebbende niet is benadeeld. Belanghebbende is namelijk in de beroepsfase erin geslaagd misverstanden bij de inspecteur weg te nemen en de inbreng van belanghebbende betrof een juridische stelling. Onder verwijzing naar en herhaling van HR 26 juni 2015, nr. 10/02774bis, NTFR 2015/1928 concludeert de Hoge Raad dat het hof een verkeerde maatstaf heeft aangelegd. Met betrekking tot het oordeel inzake de juridische stelling merkt de Hoge Raad nog op dat bij inbreng van een juridische stelling beoordeeld dient te worden of deze stelling zodanig hout snijdt dat deze tot een andere afloop had kunnen leiden. (Cassatieberoep gegrond.)

Feiten

2.1.1. Het Hof heeft in overeenstemming met het oordeel van de Rechtbank vastgesteld dat belanghebbende niet voorafgaand aan de vaststelling en de uitreiking van de uitnodigingen tot betaling in staat is gesteld om naar behoren haar standpunt kenbaar te maken over de elementen waarop de Inspecteur zijn voorgenomen uitnodigingen tot betaling wilde baseren. Hiervan uitgaande heeft het Hof geoordeeld dat de Inspecteur het beginsel van eerbiediging van de rechten van de verdediging heeft geschonden. Dit oordeel wordt in cassatie niet bestreden.

2.1.2. De Rechtbank heeft vastgesteld dat het dossier alleen bewijsstukken bevat met betrekking tot één aangifte ten invoer van spaarlampen uit Vietnam en geen enkel bewijsstuk met betrekking tot invoeren van spaarlampen uit de Filippijnen. Vermoedens daaromtrent, neergelegd in het FIOD-ECD overzichtsproces-verbaal nr. 29182, dat is ingebracht in de parallelle zaak AWB 09/3907, zijn daartoe naar het oordeel van de Rechtbank onvoldoende, aangezien de (bewijs)stukken, waarnaar in dat overzichtsproces-verbaal in dat kader wordt verwezen, zich niet in het procesdossier bevinden. Gelet op de omstandigheden, waarbij de feiten onvoldoende vaststaan, is naar het oordeel van de Rechtbank niet uit te sluiten dat het voorafgaand aan het uitreiken van de uitnodigingen tot betaling aan belanghebbende gelegenheid bieden zich uit te laten over de elementen waarop de uitnodigingen tot betaling zijn gestoeld, tot een ander resultaat had kunnen leiden. Daardoor staat naar het oordeel van de Rechtbank niet bij voorbaat vast dat de schending van procedureregels geen gevolgen zou hebben gehad, waardoor belanghebbende door de gang van zaken niet zou zijn benadeeld. De Rechtbank is van oordeel dat onder deze omstandigheden sprake is van een benadeling welke een vernietiging van de uitnodigingen tot betaling rechtvaardigt, aangezien omtrent de van belang zijnde feiten en de waardering daarvan tussen belanghebbende en de Inspecteur verschil van mening bestaat.

Geschil

2.1.3. Het Hof heeft geoordeeld dat de hiervoor in 2.1.1 bedoelde schending niet noopt tot een vernietiging van de uitnodigingen tot betaling aangezien belanghebbende naar het oordeel van het Hof niet is benadeeld. Daartoe heeft het Hof overwogen dat de enkele omstandigheid dat belanghebbende niet de gelegenheid heeft gekregen reeds vóór het uitreiken van de uitnodigingen tot betaling bij de Inspecteur bestaande misverstanden weg te nemen, op zichzelf geen wezenlijke schending van de verdedigingsbelangen van belanghebbende vormt aangezien belanghebbende in de beroepsfase erin is geslaagd die misverstanden weg te nemen, waar nodig onder verwijzing naar de stukken van het geding.

Het Hof heeft voorts geoordeeld dat de stelling van belanghebbende dat haar de mogelijkheid is ontnomen om vooraf te stellen dat zij ten aanzien van één van de in geding zijnde aangiften niet als schuldenaar kan worden aangemerkt, een juridische stelling is die na het uitreiken van de uitnodigingen tot betaling kan worden getoetst.

Rechtsoverwegingen

2.2. Middel III kan niet tot cassatie leiden. Dit behoeft, gezien artikel 81, lid 1, van de Wet op de rechterlijke organisatie, geen nadere motivering, nu dat middel niet noopt tot beantwoording van rechtsvragen in het belang van de rechtseenheid of de rechtsontwikkeling (zie HR 24 oktober 2014, nr. 13/04854, ECLI:NL:HR:2014:3017, BNB 2014/263 (red.: NTFR 2014/2771), onderdeel 2.3).

2.3.1. De middelen I en II zijn gericht tegen de hiervoor in 2.1.3 weergegeven oordelen van het Hof dat onder de gegeven omstandigheden de uitnodigingen tot betaling niet moeten worden vernietigd wegens schending van de rechten van de verdediging van belanghebbende.

2.3.2. Uit het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 3 juli 2014, gevoegde zaken Kamino International Logistics B.V. en Datema Hellmann Worldwide Logistics B.V., C-129/13 en C-130/13, ECLI:EU:C:2014:2041, BNB 2014/231, volgt dat schending van de rechten van de verdediging bij de totstandkoming van een (bezwarend) besluit tot nietigverklaring van het na afloop van de betrokken administratieve procedure genomen besluit leidt, wanneer deze procedure zonder de onregelmatigheid een andere afloop zou kunnen hebben gehad.

Voor het oordeel dat het besluitvormingsproces van de douaneautoriteiten zonder de schending een andere afloop zou kunnen hebben gehad, is niet vereist dat de douaneautoriteiten zonder deze schending zouden hebben afgezien van het vaststellen van één of meer van de desbetreffende uitnodigingen tot betaling of dat zij deze op een lager bedrag zouden hebben gesteld. Voldoende is te bewijzen dat wanneer de schending niet had plaatsgevonden degene tot wie de uitnodiging tot betaling is gericht, een inbreng had kunnen leveren die voor het vaststellen van de uitnodiging tot betaling van belang was en waarvan niet kan worden uitgesloten dat deze tot een besluitvormingsproces met een andere afloop had kunnen leiden. De rechter dient een en ander te beoordelen aan de hand van de specifieke feitelijke en juridische omstandigheden van het geval (zie HR 26 juni 2015, nr. 10/02774bis, ECLI:NL:HR:2015:1666, BNB 2015/186 (red.: NTFR 2015/1928), onderdelen 2.3.2 en 2.3.3).

2.3.3. De hiervoor in 2.1.3 omschreven oordelen van het Hof geven, gelet op hetgeen hiervoor in 2.3.2, tweede alinea, is overwogen blijkt van een onjuiste rechtsopvatting, aangezien het Hof niet de aldaar omschreven toetsing heeft uitgevoerd, maar heeft volstaan met de in cassatie niet bestreden vaststelling dat belanghebbende alsnog in de beroepsfase erin is geslaagd misverstanden bij de Inspecteur weg te nemen, en met het oordeel dat de inbreng van belanghebbende een juridische stelling betrof die ook na het uitreiken van de uitnodigingen tot betaling kan worden getoetst. Met betrekking tot dit laatste heeft te gelden dat indien een inbreng een juridische stelling betreft beoordeeld dient te worden of deze stelling zodanig hout snijdt dat deze tot een andere afloop had kunnen leiden.

2.4. Gelet op hetgeen hiervoor in 2.3.3 is overwogen, kan 's Hof's uitspraak niet in stand blijven. Verwijzing moet volgen.

Commentaar

Op 18 december 2008 (C-349/07) toverde het HvJ het verdedigingsbeginsel uit de hoge hoed (arrest Sopropé). Dit beginsel houdt – kort gezegd – in dat de belastingplichtige voorafgaand aan het vaststellen van een bezwarend besluit moet worden gehoord. Daarbij is wel noodzakelijk dat het bezwarende besluit de belastingplichtige in aanmerkelijke mate raakt. Wordt de belastingplichtige voorafgaand aan het besluit niet gehoord, dan is in principe het verdedigingsbeginsel geschonden. Over de gevolgen die aan een schending van het verdedigingsbeginsel moesten worden verbonden, liet het HvJ zich in het Sopropé-arrest niet uit. Dit zorgde ervoor dat de verschillende belastingrechters in Nederland verschillende toetsingsmaatstaven aan hun beslissingen ten grondslag legden. Dit gebeurde ook in de onderhavige procedure in eerste aanleg en in hoger beroep.

Rechtbank Haarlem paste als toetsingskader het benadelingsvereiste toe. De rechtbank oordeelde dat de feiten tussen partijen onvoldoende vaststaan, waardoor niet is uit te sluiten dat een reactie van de belastingplichtige in een vroegtijdig stadium (voor het uitreiken van de utb's) tot een ander resultaat had kunnen leiden. Ook oordeelde de rechtbank dat bij voorbaat niet vaststaat dat de schending van de procedureregels geen gevolgen zou hebben gehad waardoor de belastingplichtige door de gang van zaken niet zou zijn benadeeld. De rechtbank concludeert dat de belastingplichtige is geschaad in haar belangen en vernietigt de utb's.

Hof Amsterdam paste weliswaar ook het toetsingskader van de benadeling toe, maar vult dat op een andere manier in. Het hof stelde vast dat de belastingplichtige in de beroepsfase alles naar voren heeft kunnen brengen en dat dit er ook toe heeft geleid dat de misverstanden tussen haar en de Belastingdienst zijn weggenomen. Dat zij dit niet in een vroegtijdig stadium (voor het uitreiken van de utb's) heeft kunnen doen, vormt, aldus het hof, geen wezenlijke schending van de belangen van de belastingplichtige. Daarnaast oordeelde het hof dat de belastingplichtige niet heeft kunnen concretiseren wat zij nader had willen onderzoeken en waarom dat onderzoek, na het opleggen van de utb's, niet meer mogelijk was. Het hof oordeelde verder dat voorbij kan worden gegaan aan de schending van het verdedigingsbeginsel.

Het toetsingskader dat de rechtbank en het hof hebben gebruikt, ligt niet in lijn met het toetsingskader zoals de Hoge Raad dat voor ogen heeft. Dat kon ook niet, aangezien zowel de rechtbank als het hof ten tijde van het doen van uitspraak nog niet op de hoogte was van HR 26 juni 2015, nrs. 10/02774bis en 10/02777bis, NTFR 2015/1928. De Hoge Raad oordeelde in dit arrest dat een schending van het verdedigingsbeginsel tot vernietiging van de utb leidt wanneer de procedure zonder de schending een andere afloop zou hebben gehad.

Omdat het toetsingskader van Hof Amsterdam hieraan niet voldoet, wijst de Hoge Raad de zaak terug. Het hof zal aan de hand van de specifieke feitelijke en juridische omstandigheden van het geval moeten beoordelen of de procedure zonder de schending een andere afloop zou hebben gehad. De uitkomst van deze beoordeling is, zo volgt uit het arrest, niet zonneklaar omdat de Hoge Raad de zaak terugwijst naar het hof. Dit in tegenstelling tot de procedures met nrs. 10/02774bis en 10/02777bis (NTFR 2015/1928) waarin de Hoge Raad de zaak zelf afdeed met de constatering dat de procedures geen andere afloop zouden hebben gehad. Voor de belastingplichtige in deze zaak is het dus belangrijk om in de verwijzingsprocedure naar voren te brengen waarom haar procedure wel een andere afloop zou hebben gehad. Daarvoor heeft de belastingplichtige de nodige munitie in handen nu de Belastingdienst niet beschikt over bewijs dat zij voor een bepaalde aangifte als schuldenaar kan worden aangemerkt (zij was bemiddelaar bij deze levering) en de Belastingdienst kennelijk ook slechts bewijs heeft voor één aangifte van invoer van spaarlampen uit Vietnam en geen enkel bewijs voor aangiften van invoer van spaarlampen uit de Filippijnen (Belastingdienst heeft alleen vermoedens uitgesproken). In de rebound bij het hof kan het dus goed komen voor de belastingplichtige.

[1] Mr. M.H.W.N. Lammers is advocaat bij Jaeger advocaten-belastingkundigen te Amsterdam.

Bron: <http://www.ndfr.nl/link/NTFR2015-2714>

Datum: 25-4-2016 14:38:43

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten van deze tekst worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Sdu Uitgevers. Niets uit NDFR mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the publisher's prior consent.